

Nell Leyshon

Color de llet

CLUB DE LECTURA 80
18 de juny de 2018

Vida

L'escriptora anglesa Nell Leyshon (Glastonbury, Anglaterra, 1961), va començar tard la seva carrera, però quan ho va fer va ser contundent. Després de donar a llum al seu primer fill va entendre que el camí a la felicitat depèn dels nostres somnis i metes. Per això va decidir estudiar literatura passats els quaranta anys. Amb *Black Dirt*

(2004), la seva primera novel·la, va ser candidata a l'Orange Prize en la categoria de ficció i preseleccionada pel Commonwealth Book Prize.

El 2008 va publicar *Devotion*. Ha estat guardonada amb el Premi Evening Standard Theatre per la seva obra teatral *Comfort Em With Apples*, i *Bedlam* ha estat la primera obra escrita per una dona per al Shakespeare 's Globe Theatre. A més, va rebre el Premi Richard Imison per la seva primera obra teatral per a la BBC Ràdio. *Color de llet* ha estat seleccionada per al premi Femina 2014 al millor llibre traduït a França i va obtenir el premi Libro del Año 2014, atorgat pel Gremi de Llibreters de Madrid.

Opinions

Una infància esvaïda en una profunda Anglaterra rural. Per Júlia Costa.

Nell Leyshon (Somerset, 1962) és una autora anglesa que amb una producció literària relativament reduïda ha destacat en el món literari. Ha escrit força per a la ràdio, ja que, per sort, en el seu país, la literatura radiada té encara un pes específic que aquí hem deixat perdre. En l'actualitat es pot veure al Teatre Lliure de Montjuïc una obra teatral seva, *Comfort me with apples*, aquí traduïda de forma inexplicable per *Si mireu el vent d'on ve*.

Color de llet és una novel·la publicada en castellà a Sexto Piso el 2013 (traducció de Mariano Peyrou) i recentment en català, en una molt bona traducció de Jordi Martín Lloret, a Angle Editorial.

La novel·la és relativament breu i ens situa a l'any 1830, a l'Anglaterra rural i profunda. La història de la protagonista no és tan diferent de la de moltes altres nenes i nens de l'època, pobres i sense esperança de reeixir. Mary, aquest noieta,

albina i coixa, als catorze anys es enviada a fer de minyona a casa del vicari de la població, que té la dona malalta. La història no és original, en la literatura catalana podem trobar casos semblants i fins i tot molt més tràgics. En aquella època la infantesa pràcticament no existia i moltes nenes de pagès, encara molt més jovenetes, eren destinades a fer de minyones o a treballar de sol a sol en les explotacions familiars. Si a Anglaterra hi havia analfabetisme, encara més entre les noies, els números a casa nostra eren molt més alts.

Malgrat que ens expliquin una història coneguda, Leyshon té grapa i aconsegueix captar l'atenció del lector, amb un recurs que pretén imitar el pensament de la protagonista, frases curtes, absència de majúscules (però no de punts). Tampoc és aquest un recurs absolutament original, en la literatura moderna podem trobar de tot. Mary aprenrà a llegir, gràcies a aquest vicari, que intuïm des del principi que no és aigua clara. La forma poètica en la qual s'expressa la noia en explicar-nos la seva història en forma cílica no es correspon amb una alfabetització tardana i apressada. També grinyola aquest avi bonhomíos, en el context. Però això és literatura i no pas realitat descrita de forma mes o menys precisa.

La novel·la, ja ho han remarcat alguns comentaristes, fa pensar en textos de Víctor Català, sobretot en *La infanticida*, o en alguns personatges de Juan Arbó. La novel·la naturalista de Zola ja evidenciava en el seu moment la misèria moral i física en la qual creixien moltes criatures. La situació dels infants era dolenta, fins no fa pas tants anys, amb poques excepcions, i encara és lamentable a una gran part del món. La de les nenes encara era pitjor i l'abús sexual, lligat en el cas femení als possibles embarassos, era un perill habitual i que en moltes ocasions s'esdevenia en el mateix context familiar. En referència a Víctor Català també m'ha vingut al cap *La pua de rampí*, on una mare educa la filla sobre la seva possibilitat de defensa en cas d'atac sexual.

El final resulta colpidor com un cop de puny, sobtat i efectiu. És clar que podria ser tot un altre, potser fins i tot més realista, però aleshores el conjunt literari no resultaria tan arrodonit i eficaç a l'hora d'impressionar el lector o lectora i deixar-lo amb l'ai al cor. Neyshon sap fer servir els seus recursos amb grapa i això explica l'èxit d'aquest llibre, poc original en molts aspectes però que ho sembla, cosa que explica el seu èxit. Al capdavall les històries són més o menys sempre les mateixes però la gràcia dels escriptors és donar nova forma als vells temes.

El dilema de una gran novela: “*Del color de la leche*”, de Nell Leyshon. Per Mario S. Arsenal, a *Revista de Letras*.

Cómo decirlo sin que parezca extraño, muchas veces leemos sin prestar demasiada atención a lo que leemos, algunas nos dedicamos a diseccionar un ensayo palabra por palabra como si se tratara de una operación quirúrgica, en otras nos gusta formar parte de la acción de una novela participando cual detective inmerso en la

resolución de un importante caso de asesinato o váyase usted a saber qué cosa peligrosa, pero muchas de ellas, bien por el carácter del relato, bien por la desenvoltura del mismo, los textos pasan sin pena ni gloria por nuestro intelecto como una banda de palabras a paso militar, uno, dos, tres, cuatro –barrido de trompeta y vuelta a empezar– uno, dos, tres, cuatro, destinados a desvanecerse en el horizonte de nuestra memoria.

No es necesario parafrasear a **Batjín** ni copiar y pegar un fragmento clásico de **Harold Bloom** para explicar que los distintos géneros de la literatura tienen sus propias características y sus propios modos de recepción, dilema indisoluble de la Literatura Comparada, así que seré más lacónico, soez incluso, pero transparente. La novela. Desengaños de una vez por todas, la naturaleza de los números es la que es: las estadísticas de compra y venta no certifican que se lea más, sino que sólo se compra más. El consumo. Números. Pero volvamos a la novela, género por excelencia dentro de los hábitos de lectura del gran público. ¿Quién no ha regalado una novela que jamás habríamos leído? ¿O quizás una que nunca leeremos aunque nos picó la curiosidad al instante de leer la contraportada o ver esa atractiva faja que elevaba al autor hasta el Olimpo nada menos? Tiraré la primera piedra pero antes les enseñaré mi mano para que comprueben el tamaño del meteorito: todos, más tarde o más temprano, hemos tragado basura literaria; algunos a veces la hemos engullido, y ya se sabe, los desechos siempre buscan escapatoria, un lugar en el que exiliarse. Éste no debería ser otro que, si las cuentas no me fallan, el olvido más absoluto. Bien, por alguna extraña razón que aún no logro formarme cabalmente en la sesera, los excrementos siempre han de estar presentes. Si no, me pregunto: ¿de qué habría servido entonces la percepción de la realidad de **Nicolás de Cusa**? ¿O de qué esa escritura en piedra tejida a golpe de antinomias por un **Miguel Ángel** que parecía devorarse a sí mismo? ¿Y la teoría de la sensibilidad de **Rousseau**, el espíritu de **Hegel** o incluso el dichoso imperativo de **Kant** contra el que luchan los tiempos modernos intentando despojarlo de su atributo categórico? Resulta evidente que el contraste es el único método para valorar la excelencia de las obras realizadas por el hombre en el mundo. Y la novela no es distinta en este sentido. Aunque bien es verdad que gracias a esta particularidad, muchos de nosotros dejamos hace tiempo de leer tanta narrativa y empezamos a ser más selectivos con los relatos. Tiro la segunda piedra y abro la mano. Este es mi caso particular.

Es, por tanto, dentro de esa amalgama de textos recortados, escritos al copia-y-pega, parrafadas infumables donde la letra pesa y no vuela en el paladar, es, como digo, dentro de esa mala literatura donde uno se topa con algunas joyas rescatables. Y ahora ya no podrán pararme, porque me he enamorado de una en concreto. Me refiero a una novela. Se titula *Del color de la leche* y está escrita por **Nell Leyshon**, una dramaturga inglesa multipremiada y desconocida en castellano. ¿Que de quién es la culpa de dárnosla a conocer? De Sexto Piso, de quién si no, y permítanme que lo diga con orgullo, porque desde la irrupción en *Como amigo* de **Forrest Gander** y

pasando por *Todos los perros son azules* de **Rodrigo de Souza Leão**, estamos asistiendo a una serie formidable de nueva narrativa que no se encuentra con facilidad en librerías y que unos pocos hemos sabido reconocer a tiempo. De ahí el enamoramiento.

En este caso, Leyshon nos sitúa en la Inglaterra rural de 1830, acaso un pretexto para contar la historia de Mary, su protagonista, porque de no ser así, el relato, bien es cierto, se podría llevar a escena en cualquier tiempo y lugar. Mary es la menor de cuatro hermanas que viven bajo el férreo yugo paterno junto a su madre y su abuelo. Se encargan de la cosecha del grano, de ordeñar vacas, de tener preparada el agua caliente para el té, comen mendrugos duros de pan y un poco de queso. Su vida cambia por la inmediata necesidad de que alguien se encargue de la mujer del vicario del condado, enferma terminal. A partir de ahí el relato de la vida de Mary cambia por completo. El acceso a los libros, el descubrimiento de un mundo totalmente nuevo, la rotundidad de la vida en toda su expresión hacen mella en la pequeña Mary, una muchacha de cabellos blancos como la leche y una pierna defectuosa que lleva a su padre a maldecirla continuamente. Hasta aquí el marco de la historia que Leyshon nos propone. Aparentemente más de lo mismo. Sin embargo la historia no es el objeto de esta novela, de hecho no se menciona ni una localización, únicamente el vaivén de los personajes, el trajín de las jornadas, algunos diálogos sueltos de una potencia en ocasiones cortante y el palpito de las inquietudes en un entorno campestre. Lo más reseñable de este breve relato es el afán de abstracción de la autora por reproducir el lenguaje y el pensamiento de una niña de quince años. Habrán adivinado que es la propia Mary –eme, a, erre, i griega– quien escribe. No sabemos por qué ni tampoco para qué, pero ufana en su empeño decide hacerlo. Para empezar, no tenemos mayúsculas en ningún momento, las frases son cortas, secas, de una sencillez puramente infantil, y poco a poco, a medida que la protagonista se inmiscuye en los libros, el primero es la Biblia, no podía ser otro en un ambiente tal, la letra toma forma: aparecen las comas, los signos de puntuación, oraciones subordinadas... Asistimos al aprendizaje en primera persona de una niña humilde que arrastra la eterna condena de haber nacido mujer, y encima coja. Una angustia que pone los pelos de punta incluso hoy, pero Mary –eme, a, erre, i griega– es una chica fuerte, es una mujer que puede con todo. Quizás por eso desarrolla un carácter escéptico ante toda trascendencia, por eso mismo a lo mejor se muestra tan repelente y repelida por todos. Pero como la vida finalmente se impone y los actos son los que determinan el destino de los hombres, Mary tendrá que lidiar tan duro como pueda para subsistir. Y lo más hermoso es, llegados a este punto, ver cómo las personas fuertes también flaquean, también se debilitan por la acción en entredicho de sus allegados, de comprobar cómo el amor sin sentido es ausencia de amor, de cómo la vida es insufrible sin afectos sinceros y desprovistos de interés, de cómo todo aquello puede desequilibrar para siempre la vida de un alma pura y sin maldad. Es una ironía del *Cándido* de **Voltaire**, maldita sea. Tanto es el dolor que uno puede sentir entre sus páginas a través de esa candidez infantil, que al final el desenlace se desplaza a un segundo plano. Qué

importa si el malo muere o el bueno se queda con la chica si por el camino hemos destrozado una vida humana. Esa es la pregunta que Leyshon debió hacerse cuando escribió este magnífico texto. Un auténtico prodigo de fragmentación literaria. Y el final. El final sabe y huele. Es como la famosa fotografía de **Francis Bacon** con las piezas de ternera, como esa célebre frase de **Esquilo** acerca de la sangre que no volveré a repetir. Así que si quieren empezar a ser selectivos con sus menús literarios, éste puede ser un buen comienzo. Porque quién sabe si la leche y la sangre no son la misma cosa.

Convertir l'enteresa en un tret insubornable. Per Manuel Lillo.

Color de llet, de l'escriptora anglesa Nell Leyshon, ha estat traduïda al català per Angle per transmetre la profunditat literària proporcionada a cops curts. Amb frases breus, ràpides i punxants que converteixen aquest relat de l'Anglaterra rural del segle XIX en una història més atractiva per la forma que pel fons.

La rebel·lia sempre ha estat castigada des de dalt. L'actitud de **disconformitat** ha tingut més transcendència quan es practicava des de les esferes més visibles. Hi ha, també, històries similars, tot i que anònimes, sense cap més escenari que el d'una casa llunyana de l'interès general. Herois sense reconeixement, fidels només a ells mateixos i no a una bandera o idea col·lectiva que els haurien tret de la insignificança. Lluitadors per la integritat. Incorruptibles amb els superiors d'un temps de jerarquies estructurals inqüestionables.

Aquesta és part de la història de Mary, la nena dels cabells de *Color de llet* que sent la necessitat d'explicar la seu història amb pauses d'angoixa i misteri. Amb rumbos previsibles. Pal·liats, això sí, amb una habilitat narrativa facilitada per una excel·lent traducció, a càrrec de Jordi Martín Lloret. Nascuda en el si d'una nombrosa família camperola de la primera meitat del segle XIX a **Anglaterra**, Mary es mostra des de l'inici contrariada amb la quotidianitat establecida i pròxima amb els pocs que la trenquen per conviccions o sense més remei que sortir-se'n.

Potser això explica l'estreta relació amb el seu avi, vell i malaguanyat, aliè a l'única rutina possible: la feina continuada, tan irremediable que no resultava esgotadora. Insatisfet per no poder ser un més, l'avi de Mary agraeix les complicitats de l'única persona que mostra el bon gust de l'atenció dedicada. Alhora, la resta de persones, capficates en l'**hàbit reiteratiu**, menyspreen qui ja no entra dins d'aquesta dinàmica de vida. “Pel servei que fa ja podria ser mort”, deia la seua nora sense cap remordiment. Aquesta estima mantindrà Mary amb inquietud al llarg de tot el relat. Perquè és aquesta presència, la de qui és distint de la resta, on troba elements

diferencials, llums d'esperança en una vida fosca dominada per son pare, frustrat per no haver tingut cap fill mascle i sense objeccions, fins i tot, a l'hora d'actuar amb violència amb les seues filles.

Entre la insurrecció i la desolació es construeix una història plena de moments d'angoixa i d'**esperances de canvi** que mai no s'acaben de complir. L'odi comú a la figura paterna es transforma en un amor còmplice que dóna sentit a tot, quan tot no és pràcticament res. L'optimisme de la protagonista, contenta de ser com és, perdura al llarg de la novel·la malgrat els moments més dramàtics i tenebrosos. "A vegades he de recordar-me a mi mateixa si estic trista per alguna cosa. I si no és així em torno a posar contenta".

Traductor

Jordi Martín Lloret, per Jordi Martín Lloret. (Visat núm. 17 (abril 2014)).

Jordi Martín Lloret (Barcelona, 1972) és traductor literari de l'anglès i del francès al català i a l'espanyol. El 2014 fou distingit amb el Premi Ciutat de Barcelona 2013 i amb el VI Premi Mots Passants de traducció literària de la UAB, tots dos per la versió catalana de *L'écume des jours*, de Boris Vian.

És llicenciat en traducció i interpretació per la Universitat Autònoma de Barcelona (1997) i té el diploma de postgrau en edició per l'Institut de Formació Contínua de la Universitat Pompeu

Fabra (2001). Des del 1999 es dedica professionalment a la traducció de narrativa i d'assaig. Convençut que la literatura traduïda també és literatura del país, considera que els autors estrangers que s'afegeixen als nacionals són com aquells oncles llunyans que arriben de fora i que insuflen aire fresc i renovador a la família.

Ha traduït del francès obres d'Emmanuel Carrère, Philippe Claudel, Antoine Compagnon, Mathias Énard, Romain Gary, Laurent Gaudé, Hakan Günday, Eugène Ionesco, Maylis de Kerangal, Laurent Seksik, Joann Sfar i Boris Vian, entre d'altres.

L'any 2007 la versió al català del volum *Contes*, de John Cheever, va suposar un tomb important en la seva trajectòria. També són seves les traduccions de les novel·les *Falconer* (2008) i *Això sembla el paradís!* (2009). Entre els altres escriptors que ha traduït de l'anglès, destaquen Martin Amis, Saul Bellow, G. K. Chesterton, Richard Ford, Paul Harding, Siri Hustvedt, Nell Leyshon, Carson McCullers, Ian McEwan, Jeffrey Moore, R. K. Narayan, Harold Pinter, William Saroyan, David Sedaris, Budd Schulberg i Richard Yates.

BIBLIOTECA BAC DE RODA

C. d'en Bac de Roda, 1 bis.

08510. Roda de Ter.

Tel.: 938540077.

A/e: b.rodadeter.br@diba.cat

Web: www.rodadeter.cat/biblioteca

Facebook: www.facebook.com/BibliotecaBacdeRoda

Biblioteca Virtual: <http://bibliotecavirtual.diba.cat>

BIBLIOTECA
BAC DE RODA